

Голембовська Л. С.

старший викладач кафедри живопису,
член НСХУ, Лауреат премії ім. Наталі Забіли

Київський державний інститут
декоративно-прикладного мистецтва
і дизайну імені Михайла Бойчука

ОСОБЛИВОСТІ ЖИВОПИСУ НАТЮРМОРТУ НА ФАКУЛЬТЕТІ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ТА ФАКУЛЬТЕТІ ДИЗАЙНУ

Анотації. У даній статті розглядаються особливості живопису натюрморту на факультеті декоративно-прикладного мистецтва та факультеті дизайну. Розглядаються декоративність подачі завдання та конструктивний підхід до композиційної побудови натюрморту. Досліджуються фактурність і матеріальність та співвідношення тону та кольору.

Ключові слова: живопис, натюрморт, декоративність, конструктивність, узагальнення.

Анотация. Голембовская Л.С. Особенности живописи натюрморта. В данной статье рассматриваются особенности живописи натюрморта на факультете декоративно-прикладного искусства и факультете дизайна. Рассматриваются декоративность подачи задания и конструктивный подход к композиционному построению натюрморта. Исследуются фактурность, материальность и соотношение тона и цвета.

Ключевые слова: живопись, натюрморт, декоративность, конструктивность, обобщение.

Summary. Golembowska L. S. Features painting still life. This article discusses the features of painting a still life at the faculty of the decorative-applied art and design faculty. Considered decorative filing assignments and constructive approach to building composite still life. We study the texture and materiality and the ratio of tone and color.

Keywords: oil painting, still life, decorative, constructive generalization.

Постановка проблеми. Натюрморт має своє середовище, свою структуру, свою кольорову гаму. Так-би мовити, своє особисте життя. Для художників дизайну і декоративно-прикладного мистецтва характерне декоративне та конструктивне сприйняття живописного середовища. Особливості викладання живопису натюрморту у Київському державному інституті декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені М. Бойчука допомагають розвинути гостроту і ясність сприйняття декоративності та конструктивності у студентів. Мова йде про академічний натюрморт у Київському державному інституті декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука на факультетах декоративно-прикладного мистецтва і дизайну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Було опубліковано багато досліджень про живопис натюрморту взагалі. Живопис натюрморту досліджувався ґрунтовно і багатогранно. Але розглянута тема у цій статті допоможе окреслити більш докладно особливості живопису натюрморту на факультетах декоративно-прикладного мистецтва і дизайну.

Мета. У статті «Особливості живопису натюрморту» аналізуються характерні закономірності живопису академічного натюрморту на факультетах декоративно-прикладного мистецтва і дизайну. Допомога в розумінні цих особливостей і специфіки цього завдання і є метою цієї статті.

Виклад основного матеріалу. У даній статті розглядається живопис натюрморту на факультеті декоративно-прикладного мистецтва та факультеті дизайну. Щоб зрозуміти особливості цього завдання, спочатку треба розглянути такі поняття як декоративно-прикладне мистецтво та дизайн.

Результати дослідження. Дизайн – широке поняття і включає в себе і діяльність і продукт цієї діяльності. Дизайн (англ. design, від лат. Designare відміряти) - це творча діяльність, метою якої є визначення формальних якостей промислових виробів. Ці якості включають і зовнішні риси виробу, але головним чином ті структурні і функціональні взаємозв'язки, які перетворюють виріб у єдине ціле як з точки зору споживача, так і з точки зору виробника. Дизайн прагне охопити всі аспекти навколишнього середовища людини, що обумовлено промисловим виробництвом.

Декоративно-прикладне мистецтво (від лат. Deco - прикрашаю) - розділ декоративного мистецтва, що охоплює створення художніх виробів з утилітарним призначенням. Твори декоративно-прикладного мистецтва відповідають декільком вимогам: мають естетичну якість; розраховані на художній ефект, і служать для оформлення побуту та інтер'єру.

Декоративно - прикладне мистецтво—це особливий метод пізнання дійсності. Враження від натюри перевтілюється за допомогою об'ємно-просторових форм у функціональну річ. Предмет та його форма функціонально взаємопов'язані. Найважливішим завданням декоративного мистецтва та дизайну є формування предметного світу, що оточує людину. Об'єкти предметного світу, що оточує людину містять великий заряд творчої енергії художника. Це дозво-

Надійшла до редакції 30.04.2012

ляє назвати сучасне декоративне мистецтво та дизайн одним з повноправних видів візуальних мистецтв ХХ століття. Декоративне мистецтво і дизайн пов'язані зі створенням матеріальних предметів, і в професійні обов'язки творців входить володіння матеріалом, технікою виконання. Декоративно-прикладне мистецтво та дизайн є складовою частиною традиційної народної культури, яка включає музичне, поетичне, театральне, танцювальне, образотворче мистецтво, народне будівництво тощо. Види мистецтва не є ізольованими, контактують один з одним, взаємодоповнюють себе, широко й всебічно розкриваючи життя народу, глибини його душі. Головне завдання декоративно-прикладного мистецтва та дизайну — зробити гарним предметне середовище людини, її побут.

Народна творчість – це історична основа, на якій розвивалася і розвивається світова художня культура, одна з форм суспільної свідомості і суспільної діяльності, явище соціально зумовлене технологічним процесом обробки, за художньо-композиційними закономірностями структури образів. Це має сенс і для декоративно-прикладного мистецтва і для дизайну.

Сьогодні декоративно-прикладне мистецтво і дизайн розглядаються як важлива художня цінність, що виконує численні функції — пізнавальну, комунікаційну, естетичну.

Предмет, форма, фактура, текстура об'єм — основа декоративно-прикладного мистецтва і дизайну. Завдання педагога показати студентам мистецтво в речах які нас оточують, навчити робити відбір, давати естетичну оцінку творам. Навчити у речах і декоративних творах бачити задум автора — художника прикладного та декоративного мистецтва чи дизайнера, відрізнити ексклюзив від промислових виробів, які тиражуються. Дуже важливе формування у студентів художньо-естетичного ставлення до дійсності, художнього пізнання світу та його образної оцінки. Це передбачає наявність таких якостей, як відчуття краси та гармонії, вміння помічати прояви естетики у повсякденному оточенні та усвідомлювати його.

Натюрморт як структура з елементів предметного світу акумулює в собі всі ці поняття та особливості і допомагає в опануванні законами формотворення. Натюрморт - жанр, повністю присвячений зображенню предметів. Однак не будь-яке їхнє зображення можна віднести до жанру натюрморту. Для цього предмета мають випробувати на собі вплив людини. Натюрморт має бути задуманий людиною. У кожного натюрморту є свій сценарій. Треба зауважити, що символізм, а точніше, емблематизм завжди в тій чи іншій мірі властивий натюрморту. Побутовий жанр дозволяє увійти в приватне, інтимне життя господаря цих речей, людини. Предмети оточують людину в її повсякденному житті, і саме вони часом стають у натюрморті тим "ключиком", який допомагає глибше зрозуміти сенс всього зображення.

Починаючи працю над живописом натюрморту треба вирішити, які задачі будуть основними. Чи в основі буде конструктивна побудова, чи порівняння фактур. Основне – це задум, поставлена задалегідь задача. Специфіка навчання на факультетах декоратив-

но-прикладного мистецтва і дизайну вносить свої корективи у значення такого завдання як натюрморт. Для обґрунтування цієї думки розглянемо що ж вивчають на факультетах декоративно-прикладного мистецтва і дизайну. Почнемо з переліку спеціальних дисциплін, а саме: текстиль, художня вишивка і моделювання, моделювання костюму, кераміка, металл, дерево, графічний дизайн, дизайн середовища і промисловий дизайн.

Вивчення цих спеціалізацій вимагає розвитку декоративного сприйняття мотиву. Необхідно розвивати вміння конструктивного аналізу форми. Перевтілення натурних мотивів у виважені та мистецько виконані роботи у матеріалі не можливо без професійної підготовки студентів. Інколи поняття декоративності настільки спрощується, що навіть губиться його сенс. Декоративність не є спрощення. Аналітичний підхід до розуміння форми, кольору, об'єму і є ключем до розуміння декоративності. Студентам, які навчаються на факультетах декоративно-прикладного мистецтва і дизайну необхідно розвивати вміння аналізувати побачене. Робота у матеріалі вимагає розвинутого декоративного відчуття, грамотного підходу до декоративного та конструктивного сприйняття об'єкта. При роботі з різними матеріалами: глиною, деревом, металом, тканиною, нитками та з усілякими видами пряжі, паперопластики, з дереворитом, офортом, монотипією завжди присутній шарм рукотворності, тобто взаємовплив матеріала з якого виробляється художній твір та предмета який являється мотивом для творчості. У цьому разі має важливе значення розуміння саме образного зображення предмета. Мається на увазі «портрет» предмету. Для цього треба удосконалювати натурне малювання, підвищувати планку майстерності. Треба розвивати професійне вміння малювати та писати. Треба вчитися рисунку та живопису предметів, тобто зображенню натюрморту.

Живопис один з найдавніших видів образотворчого мистецтва. Живопис - організація зображення тривимірного простору в площині, що досягається за допомогою лінійної і колірної перспективи. Традиційні техніки живопису: акварель, гуаш, живопис олійними фарбами, темперний живопис, акрил. Колір займає велику роль в створенні творів декоративного мистецтва і дизайну, особливо його психологічний аспект, виражений у властивостях кольору. В практиці декоративно-прикладного мистецтва і дизайну колір завжди служить засобом, за допомогою якого художник виражає своє світосприймання і почуття, викликає відповідні емоції у глядача. Колір грає роль метафори, тобто характеризує зображення через порівняння схожості з чимось подібним.

Було би помилково думати, що робота з натюрмортом простіша ніж робота з живою природою. Для навчання у художньому вузі, а саме навчаючись ремеслу та опановуючи майстерність професійного художника, необхідне вміння рисувати і писати з природи. Це невід'ємно від поняття - всебічно розвинений професіонал.

Натюрморт особливо важливий саме виходячи з його універсальності в питаннях формотворення. Ком-

позиція з предметів повинна бути чітка у конструктивному сенсі. Декоративність у натюрморту має бути виражена співвідношенням кольорів на драперіях та предметах. Мають значення картаті тканини та букети квітів. Букет квітів це особлива побудова, яка має внутрішній та зовнішній об'єми. Щодо кольору. Поєднання кольорів залежить від поставленої викладачем задачі. При постановці натюрморту треба враховувати специфіку навчання на факультетах декоративно-прикладного мистецтва і дизайну. Декоративність та конструктивність – основні вимоги навчального процесу.

Натюрморт дає змогу вивчати фактури, поверхні предметів, всілякі зміни форми. Порівняння величин та об'ємів предметів, їх нагромадження та всілякі поєднання вчать студентів баченню пропорцій. Розуміння цієї проблеми необхідне, адже без гармонійно розвиненого сприйняття навколишнього світу не може відбутись художник. Натюрморт включає поєднання різних площин на яких розташовані предмети. Це можуть бути і різновисокі площини, які розташовані під різними кутами. Це можуть бути одна чи декілька поверхонь. Натюрморт повинен бути складним, з чітко вираженою специфікою. Тобто викладач на початку завдання повинен пояснити студентам, які проблеми треба вирішувати.

Завдання включають різні конструкції предметів та їх кількість. Дослідження об'ємів. Освітлення, тіні. Студент повинен уміти визначити ступіні глибини розташування предметів у середовищі. Пропорціональне співвідношення між предметами, драперіями. Тональні співвідношення.

Живопис один з найдавніших видів образотворчого мистецтва. Живопис - організація зображення тривимірного простору в площині, що досягається за допомогою лінійної і колірної перспективи. Традиційні техніки живопису: акварель, гуаш, живопис олійними фарбами, темперний живопис, акрил.

За період навчання студенти мають оволодіти різними техніками живопису. На першого курсі студенти вивчають техніку акварельного живопису. На другому курсі студенти вивчають живопис гуашшю. На третьому курсі студентам пропонується вивчення техніки олійного живопису. Надалі студенти можуть вибирати ту техніку живопису, яка їм більше подобається. Індивідуальне сприйняття живописної техніки – позитивний аспект при виконанні завдання з живопису.

Саме на факультетах декоративно-прикладного мистецтва і дизайну необхідно вивчення різних технік живопису. Це важливо при виконанні поточних завдань різних спеціалізацій на факультеті дизайну та для дипломних проектів як на факультеті дизайну, так і на факультеті декоративно-прикладного мистецтва.

Висновки. Працюючи у різних техніках живопису, студенти факультетів вчаться відчувати пластику кольору.

Особливості художнього бачення оточуючого світу у художників декоративно-прикладного мистецтва і дизайну виражається в інтересі до природи речей у процесі формотворення в живописі натюрморту. Це завдання вчить баченню структур, фактур та співставленню їх з живописною канвою натюрморту, допомагає розвинути відчуття декоративності та конструкції предметних побудов, гармонії кольорів. Розвиває образне бачення, художній смак, професіоналізм. Це допомагає в розумінні законів формотворення, що має важливе значення для студентів, які навчаються на факультетах декоративно-прикладного мистецтва і дизайну.

Література:

1. Визер. В. Живописная грамота. Система цвета в изобразительном искусстве. Питер. 2007 г.
2. Зайцев А. Наука о цвете и живопись. – М., 1986.
3. Панксов П. И. Живопись. Форма, цвет, изображение. – М.: Издательский центр Академия. 2008.
4. Раушенбах Б. В. Пространственные построения в живописи. Очерк основных методов. – М.: Наука, 1980.
5. Ракитин В. И. Искусство видеть. – М.: Знание, 1973.
6. Ревякин П. П. Техника акварельной живописи. Москва. 1959.
7. Шорохов Е. В. Основы композиции. М.: Просвещение, 1979.